

Desconfinament, regions sanitàries i àrees bàsiques de salut: es podia haver fet millor?

El passat 9 de maig vam publicar un mapa que proposava ampliar les regions sanitàries en fase avançada de desconfinament amb les àrees bàsiques de salut (ABS) veïnes que també es trobaven amb una incidència molt baixa de casos positius. La proposta va comptar amb l'aval de l'Associació de Micropobles de Catalunya, perquè durant bona part del procés de desconfinament s'han aplicat mecànicament al món rural les mateixes mesures preventives que a les grans ciutats, malgrat l'evident diferència de densitat i mobilitat (<http://www.geosoc.udl.cat/ca/serveiCT/mapes/MapesCOVID19/>).

Ara és el moment de fer balanç: hem anat fent el seguiment del nombre de positius en Covid-19 durant 7 períodes de 14 dies cadascun, amb superposició consecutiva d'una setmana. El mapa adjunt mostra el resultat: en verd les ABS amb una incidència molt minsa de la malaltia i en tonalitats vermelloses les zones amb elevada incidència. Entenem com a molt baixa incidència haver tingut només fins a 4 infectats (sovint no n'hi hagut cap) diagnosticats durant l'etapa estudiada. D'aquesta distribució es poden extreure conclusions respecte de la idoneïtat de la divisió territorial emprada durant el desconfinament a Catalunya.

- 1) Fer la diagnosi general per regions sanitàries sembla una elecció correcta, si bé el Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre podien haver funcionat, des del primer dia, com un àmbit únic atesa la seva bona situació epidèmica.
- 2) Està justificat que les dues regions de la província de Tarragona més l'Alt Pirineu anessin sempre en fases avançades.
- 3) No està de més assenyalar que el tractament administratiu més favorable del que ha gaudit la vall d'Aran ha estat gràcies a la seva inserció dins la regió sanitària de l'Alt Pirineu i Aran, perquè per si sol, l'Aran hauria hagut d'anar més retardat.
- 4) No sembla gaire justificat que la regió de Girona hagi tingut un tractament més favorable que la de Lleida en el procés de desconfinament.
- 5) La regió sanitària de Barcelona es va subdividir, a efectes de desconfinament, en les tres regions policials que empra el Departament d'Interior (encara que es van presentar, de manera fal·laç, com si fossin regions de Salut). L'evolució de la difusió geogràfica de la malaltia no sembla que justifiqués aquesta subdivisió, si bé al Vallès s'ha observat una evolució més positiva, però força irregular en l'espai.
- 6) La segregació temporal de l'Alt Penedès-Garraf respecte de la regió de Barcelona no estava justificada; en particular l'Alt Penedès ha estat una de les comarques amb més incidència de la malaltia durant el desconfinament.

- 7) Una mica més justificada hauria estat la individualització del fallit Baix Montseny, amb poca incidència de la malaltia, però això també s'observa en altres ABS del Vallès (i encara amb millors resultats a Montcada i Reixac, part de Sabadell, Castellbisbal...) i de l'interior del Maresme.

També convé fer un exercici d'autoavaluació respecte de la nostra proposta inicial: l'ampliació de les zones en fases de desconfinament més avançades amb les ABS amb molts pocs infectats. Viem exemples d'ABS on es confirma plenament que es podia haver estès la situació més favorable de les regions veïnes, perquè al capdavant han tingut menys positius:

- 1) Santa Coloma de Queralt i Cubelles-Cunit, podien haver seguit les passes de la província de Tarragona, a la qual pertanyen la majoria dels seus municipis.
- 2) La Granadella i Bellpuig (Lleida) també han tingut una situació equivalent a les regions tarragonines.
- 3) La bona situació sanitària de l'Alt Pirineu s'hauria pogut estendre a moltes ABS pirinenques, si més no a: Artesa de Segre, Ponts i Agramunt (Lleida); Solsonès, Cardona, Súria i Alt Berguedà (Catalunya Central); nord de la Garrotxa i del Ripollès (Girona).
- 4) Les ABS d'Almacelles i d'Alfarràs-Almenar també han constituït un sector perifèric, susceptible d'haver estat individualitzat per la seva bona situació.
- 5) Les tres ABS del nord de l'Alt Empordà, limítrofes amb França, igualment han funcionat com un àmbit força saludable.
- 6) A la Catalunya Central hi ha hagut una zona molt extensa (ABS del Lluçanès i Sant Quirze de Besora) en molt bona situació i que podria haver estat reconeguda igualment com de baixa incidència. Entre aquesta zona i el Pirineu s'interposen àrees on la incidència tampoc no ha estat gaire elevada.
- 7) Una ABS gironina (Bàsca) i una altra de la Catalunya Central (Montserrat), així com algunes altres de més petites dins la regió de Barcelona, han gaudit d'una molt bona situació, però en aquests casos és comprensible que no rebessin un tractament més favorable que el seu voltant pel seu caràcter enclavat dins d'un entorn poc sanejat.

Revisant la nostra proposta de començaments de maig, trobem que gairebé totes les ABS a les quals vam proposar d'estendre la fase 1 figuren en verd en el mapa de balanç (4 dels 7 períodes en molt bon estat). Tanmateix, són les ABS que hem esmentat les que han demostrat que era indiscutible la seva situació geogràfica refractària al contagi. Naturalment aquesta taca d'oli es podia haver anat corregint en un sentit o un altre successivament: per exemple, l'ABS de Peralada no es trobava inicialment en tan bon estat, mentre que l'ABS Lleida rural sud és l'única que va empitjorar sensiblement en les setmanes següents a la nostra proposta.

Cal recordar que una comunitat autònoma, Castella i Lleó, va graduar les fases de desescalada mitjançant ABS i no pas per grans àmbits sanitari ni per províncies. Seguim pensant que, en circumstàncies futures semblants, l'anàlisi per regions sanitàries s'hauria de complementar amb el de les ABS.

Jesús Burgueño, catedràtic de Geografia de la Universitat de Lleida
Josep Ramon Mòdol, tècnic del Servei de Cartografia i SIG (UdL)

Lleida, 21 de juny 2020

Alguna dada:

De les 374 ABS de Catalunya, n'hi ha 50 que han tingut menys de 5 contagis durant tot el període d'anàlisi, que engloba des del principi del període de desescalada fins a dates actuals. 32 ABS més tenen menys de 5 contagis en 6 de les 7 setmanes analitzades, i en 35 ABS més la baixa incidència s'ha donat en 5 de les 7 setmanes.

Hi ha 5 ABS que no han tingut cap positiu durant tot el període estudiat: Castellbisbal, Falset, Montcada i Reixac (1 i 2) i Tortosa 2 Oest.

